

แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอกศรีเมืองใหม่
จังหวัดอุบลราชธานี

Development Guidelines for the Preschool Child Development Centers in
Nakum Sub-District, Srimuangmai District, Ubon Ratchathani Province

ชนโชติ กิ่งจันทร์¹, ปิยศักดิ์ สีดา², สุริยะ ชนะชัย³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบริบทของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอกศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อศึกษาการจัดการต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอกศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอกศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 375 ชุด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสังเกต วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดแนวทางการพัฒนาโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13 คน

ผลการวิจัยพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนจะเข้าสู่ระดับอนุบาล ซึ่งประกอบด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนจำนวน 5 แห่ง คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านฟ้าห่วน 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านหนองห้าง 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านคำเตย 4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านใหม่ดงสำโรง 5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต้องได้รับการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภค เช่น สภาพแวดล้อม อาคารเรียน ห้องน้ำ สนามเด็กเล่น และสื่อการเรียนการสอน ในปัจจุบันพบว่าสัดส่วนของครูต่อจำนวนเด็กเล็กไม่เพียงพอ ประกอบกับความจำเป็นในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อสร้างจิตวิญญาณความเป็นครู จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการจัดการเรียนการสอนให้เกิดมาตรฐาน โดยมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรและมีการเข้าร่วมประกันคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ การวิเคราะห์การจัดการต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอกศรีเมืองใหม่ ภาพรวมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 375 คน เป็นเพศชายจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.27 เพศหญิงจำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 67.73 พบว่าด้านที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.=0.73) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 4.18$, S.D. =0.83) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย ($\bar{X} = 3.94$, S.D. =0.82) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากร ($\bar{X} = 3.93$,

¹ นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

S.D. =0.87) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็ก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. =0.94) จากการวิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอสว่างเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีโดยการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปแนวทางการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอสว่างเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ตามลำดับการพัฒนาได้ดังนี้ 1. ด้านการบริหารงานอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารศูนย์เด็กเล็กอย่างเกิดระบบและเกิดความเข้าใจในดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2. ด้านการสร้างเครือข่าย ควรการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแห่งอื่นอื่น 3. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย ควรจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นระเบียบและปลอดภัย สะอาด มีอากาศถ่ายเท พร้อมกับการจัดเตรียมอาหารและอุปกรณ์ วัสดุ สနးเด็กเล่นที่มีความหลากหลาย 4. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร โดยบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือได้ผ่านการอบรมหลักสูตรปฐมวัยโดยตรงและ 5. ด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็กควรจัดการความปลอดภัยของอาคารให้มีความแข็งแรง มีระบบรักษาความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัยและมีการสำรวจค้นหาจุดที่อาจก่อให้เกิดอันตราย ทั้งอาคารและสภาพแวดล้อมทั่วไป

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การจัดการ. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

Abstract

The objectives of this mixed-method research were: 1) to study the context of the preschool child development centers in Nakum sub-district, Srimuangmai district, UbonRatchathani province; 2) to study the management prototype of Khemarat Municipality's Preschool Child Development Center in Khemarat district, UbonRatchathani province; and 3) to provide the development guidelines for the preschool child development centers in Nakum sub-district. 375 sets of questionnaires were distributed to collect the data for the quantitative study and the basic statistics were applied to analyze the quantitative data. For the qualitative study, data were collected through interview and observation forms and the collected data were analyzed using a content analysis technique. The development guidelines have developed through a focused-group discussion with 13 experts.

The study found that: The preschool child development centers in Nakum sub-district are a child development center to prepare children before entering kindergarten. There are 5 of preschool child development centers in Nakum sub-district including: 1) Ban Fa-Huan Preschool Child Development Center; 2) Ban Nong-Hang Preschool Child Development Center; 3) Ban Kham-Toei Preschool Child Development Center; 4) Ban Mai-Dong-Somrong Preschool Child Development Center; and 5) Nakum Sub-District Administrative Organization's Preschool Child Development Center. The preschool child development centers in Nakum sub-district needs to be developed for basic infrastructure and utilities such as the environment, school building, bathrooms,

playgrounds and teaching and learning media. Currently, the ratio of teachers to the number of young children is not enough. Further, with the need to increase the capacity of the personnel of the child development centers to create the spirit of a teacher, it is necessary to provide standardized teaching and learning management by studying and developing courses and participating in quality assurance in accordance with the standards of the Ministry of Education. According to the study about the management prototype of Khemarat Municipality's Preschool Child Development Center, the study showed that, in general, 32.27% of the respondents are male and 67.73% of the respondents are female. According to the management prototype, most respondents revealed that the most important aspect to be developed is a systematic administration ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.73) followed by a network establishment ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.83), a sanitation and environment management ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.82), a resource management ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.87), and a safety standard ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.94), respectively. According to a content analysis and a focused-group discussion with experts to provide the development guidelines for preschool child development centers in Nakum sub-district, the guidelines for the development of preschool child development centers can be summarized as followings. The 1st development guideline – a systematic administration by planning to set systematic objectives for the management of the child center and for the understanding in the same direction. The 2nd development guideline – a network establishment by organizing learning exchange activities such as organizing academic activities with other child development centers. The 3rd development guideline – a sanitation and environment management by providing an environment that is orderly and safe, clean, ventilated along with healthy and hygienic foods, clean and safe toilets enough for the number of children, and a variety of playground equipment. The 4th development guideline – a resource management by specifying that the personnel of the child development center must be completed a bachelor's degree or have been trained directly in early childhood courses. The 5th development guideline – a safety standard by providing a strong building with security systems or alarm systems and checking for potential hazards both the building and the general environment.

Keywords: Development guidelines, management, preschool child development center

บทนำ

มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญยิ่งและต้องเริ่มตั้งแต่เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรที่ทรงคุณค่า การดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือเป็นภารกิจที่สำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องจัดการศึกษาและพัฒนาเด็กเล็กในชุมชนท้องถิ่นให้มีความพร้อมและมีศักยภาพตามวัยปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ได้รับการถ่ายโอนจากส่วน

ราชการต่าง ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง ดังนั้นมาตรฐานการดำเนินงานและบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงมีความแตกต่างหลากหลายทั้งในด้านโครงสร้าง อาคาร สถานที่ และการบริหารงาน (สาโรช คัชมาตย์, 2547 : 2)แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับเด็กระบุว่าเด็กหรือช่วงอายุของคนที่จะมีวิวัฒนาการมากที่สุดซึ่งควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูและเอาใจใส่มากที่สุด คือ ช่วงวัย 3-6 ขวบ หากไม่มีการหันกลับมาให้ความสนใจก็จะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต

ดังนั้นการพัฒนาคนจึงต้องพัฒนาและการดูแลพัฒนาการอย่างต่อเนื่องการจัดการเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงเป็นเสมือนการปูพื้นฐานของการพัฒนาคน แม้อาจไม่ใช่การพัฒนาเด็กขั้นแรกที่สุดต้องเริ่มที่ครอบครัวที่พ่อแม่การพัฒนาคนในสังคมไทยได้ถูกละเลยมาช้านานแล้ว แต่ก็ยังไม่สายที่จะเริ่มต้นใหม่ในวันนี้ ซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ใช่ศูนย์รับเลี้ยงเด็กอย่างที่ทุกคนเข้าใจ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันมีฉะนั้นกระบวนการความคิดที่จะนำไปพัฒนาคนคงเกิดได้ยาก เพราะขาดความเข้าใจและความร่วมมือที่ถูกต้อง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญมากโดยเฉพาะการวางรากฐานที่ดีในเรื่องบุคลากรหรือผู้ดูแลเด็ก ซึ่งจะต้องจัดอบรมระยะสั้นให้กับผู้ดูแล โดยจะต้องมีเป้าหมายที่จะทำให้ครบทั่วประเทศโดยเร็ว เพราะผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ที่มีคุณภาพทั้งทางด้านร่างกายและสุขภาพจิต นอกจากนี้ต้องสนับสนุนให้ผู้บริหารท้องถิ่นให้ทุนการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาปฐมวัย และปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษา เพื่อให้คนที่จะไปสร้างคนต้องเป็นคนที่มีคุณภาพ ต้องมีความรู้ ต้องเก่ง ต้องดี จึงจะไปสร้างคนอื่นต่อได้ ถ้าขาดความรู้ ความเข้าใจในภาระหน้าที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็จะกลายเป็นศูนย์รับเลี้ยงเด็กเท่านั้น ฉะนั้นผู้บริหารท้องถิ่นจึงต้องมีความเข้าใจและให้การสนับสนุนในทุกด้านต่อการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การเริ่มต้นการดำเนินการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่จำเป็นต้องหรูหราใหญ่โต แต่สามารถที่จะประยุกต์ประดิษฐ์สิ่งต่าง ๆ ในบริบทของท้องถิ่นมาเป็นสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีความหลากหลายไม่ควรเหมือนกันทั่วประเทศ โดยอาจมีความแตกต่างกันแต่ละท้องถิ่น แต่ละบริบท ซึ่งต่อไปจนสามารถที่จะศึกษาข้อดีและข้อเสียซึ่งกันและกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพได้ และในแต่ละท้องถิ่นอาจจะมียุทธศาสตร์การศึกษาที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและบริบทของตัวเอง ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นบ้านอีกหลังหนึ่งของเด็ก ๆ ที่เป็นบ้านหลังที่สองและเป็นบ้านที่สร้างความอบอุ่นใจและรอยยิ้มให้กับเด็ก ๆ ทั้งนี้ได้ด้วยการส่งเสริมของครอบครัวและชุมชน ชุมชนในที่นี้ไม่ได้หมายถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่หมายถึง ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมที่เราต้องทำงานร่วมกันกับครอบครัวมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากครอบครัวทำหน้าที่ในเรื่องของการปลูกฝังคุณค่าพื้นฐานให้กับเด็ก สำหรับโรงเรียนเป็นการต่อยอดของการเรียนรู้ที่เป็นระบบมากขึ้น ส่วนชุมชนก็ควรจัดการในเรื่องของสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมในเรื่องชีวิตความเป็นอยู่และการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์การพัฒนาการเรียนรู้สำหรับครอบครัวและชุมชน โดยการเปิดโอกาสให้ชุมชนทุกครอบครัวที่มีศักยภาพได้ทำงานร่วมกันกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สมาชิกครอบครัวแต่ละท่านก็มีพื้นฐานความรู้ มีภูมิปัญญามีทุนบางอย่างที่สามารถจะเอื้อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ใช้ประโยชน์ ส่วนชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ ที่สามารถเกื้อกูลซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถใช้ประโยชน์จากทุนเหล่านั้นได้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ เรื่องของนวัตกรรมการเรียนรู้ซึ่งครอบครัวและชุมชนสามารถช่วยเหลือ สนับสนุน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่ศูนย์พัฒนาการเรียนรู้ของครอบครัวและชุมชนได้ใน 4 เรื่อง คือ 1) เรื่องการช่วยเหลือสนับสนุนการดำเนินงานทั้งในด้านการจัดหา วิทยากร การทำอาหาร การจัดสภาพแวดล้อม และการจัดทำสื่อต่าง ๆ การเรียนการสอน 2) เรื่องการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ซึ่งไม่ใช่เพียงเฉพาะครูปฐมวัยเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาศักยภาพบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องกับศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก ไม่ว่าจะเป็นตัวผู้ปกครองคนในชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของเด็กต้องคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายของเด็กเสมอ 3) เรื่องสื่อและพื้นที่การเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีการจะมีภาพการดูภาพต่าง ๆ ที่จะช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้กับให้เด็กนอกจากนั้นในการจัดสื่อและพื้นที่การเรียนรู้ควรมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นจากประสบการณ์ตรงที่ฝึกให้เด็กได้คิด และลงมือกระทำอย่างสนุกสนาน เช่น ระบายสี การวาดภาพ การปลูกผัก รดน้ำ โดยอยู่ในความดูแลของครูที่เข้าใจ เด็กจะได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนาน ผู้ปกครองเองก็สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เกิดความรู้สึกผูกพันซึ่งกันและกัน และ 4) เรื่องเครือข่ายการทำงาน ทำโดยการระดมทรัพยากรจากทุกภาคส่วน โดยการขับเคลื่อนภาคีความร่วมมือ ได้แก่ วัด โรงพยาบาล สถานีดารวจภูธรอำเภอ ภาคธุรกิจ เช่น บริษัทต่าง ๆ เข้ามาช่วยดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพัฒนาเด็กเล็กได้ สถานศึกษา โรงเรียนต่าง ๆ ครูเก่ง ๆ สื่อมวลชน แกนนำชุมชน ผู้ปกครองและราชการอื่น ๆ ก็เปลี่ยนความรู้และทรัพยากรซึ่งกันและกัน โดยที่แกนหลักอาจเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ก็ได้ นอกจากเครือข่ายแล้วอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ระบบข้อมูลที่ดี การมีระบบข้อมูลที่ดีมีส่วนช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกลายเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างแท้จริงโดยสิ่งต่าง ๆ หรือนวัตกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้มีขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็สามารถนำมาใช้ในกิจกรรมอื่นที่จะส่งผลกลับมาสู่ท้องถิ่นได้ด้วย นับเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในเวลาเดียวกันก็ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมได้อีกด้วย

การพัฒนาเด็กเล็กไม่ใช่เป็นเพียงเฉพาะของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่านั้น แต่การพัฒนาเด็กเล็กจะต้องเชื่อมโยงระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่ครอบครัวและชุมชนในเชิงบูรณาการ เพราะว่าเด็กเป็นหัวใจสำคัญในระบบมนุษยนิเวศ เด็กจะมีลักษณะเป็นเช่นไรนั้นขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ของเด็กกับสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็กมีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพ คุณภาพ และพฤติกรรมของเด็ก ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับตัวเด็กมากที่สุดก็คือครอบครัวและชุมชน โดยในแต่ละบริบทของสังคมจะมีการส่งผ่านคุณค่าที่ต่างกันไป ในครอบครัวจะเริ่มต้นจากความรัก ความอบอุ่น ความปรารถนาดี ดังเหมือนกับคำว่า “เด็กเป็นเพชรที่พ่อแม่ปรารถนาจะให้เกิดการเจียรไนหรือทำให้งดงาม ให้สวยงาม เพราะว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสำหรับครอบครัว” ทุกครอบครัวก็อยากจะเห็นเด็กของเขาเติบโต เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข ซึ่งชุมชนจะหนีไม่พ้นที่จะต้องทำหน้าที่เป็นผู้เกื้อหนุน เกื้อกูลให้เด็กรู้สึกว่าเขาเป็นหนึ่งในชุมชนนั้น ๆ สุดท้ายก็คือสภาพของสังคมที่จะต้องสร้างสภาพที่ปลอดภัย ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาอยู่ในสิ่งแวดล้อมนั้นแล้วเขาจะเติบโตขึ้นอย่างมีความสุข ผู้ใหญ่ต้องนำกลับไปคิดว่าเราจะสร้างสภาพแวดล้อมอย่างไรที่สามารถทำให้เด็กเติบโตและมีความสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา ครูผู้ดูแลเด็กก็เช่นกันจะต้องไม่เปลี่ยนแปลงอาชีพบ่อย ๆ เนื่องจากจะทำให้ครูไม่มีโอกาสในการพัฒนาตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่ง ในขณะที่เดียวกันก็ต้องพัฒนาความรู้ใหม่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงสมควรที่จะต้องส่งเสริมให้ครูมีความมั่นคงทางอาชีพและมีความเชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งและถ้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างสมดุล สมวัยตามศักยภาพของเด็กแต่ละคนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก็ไม่สามารถก่อให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ได้ เช่นเดียวกับการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูงสุดโดยการจัดการประกวดหรือแข่งขันในด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับภาคและระดับประเทศ ทั้งนี้การประเมินได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลเด็กเล็ก ด้านสุขอนามัยและโภชนาการ ด้านสิ่งแวดล้อมสะอาดและอนามัย ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็กโดยเป้าหมายของการประกวดและแข่งขันดังกล่าวเพื่อให้การพัฒนาอย่างเป็นระบบและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ทั้งนี้จะสัมพันธ์ในเรื่องของการช่วยเหลือ

สนับสนุน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นครอบครัวและชุมชนช่วยได้มาก สิ่งที่ต้องทำคือการเรียนรู้ว่าแต่ละครอบครัว แต่ละชุมชนมีอะไรที่ดี ๆ ที่มาแบ่งปันให้กันได้ โดยการจัดเวลาที่ครอบครัวชุมชน เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันทั้งในด้านความรู้ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของแต่ละครอบครัวแต่ละชุมชน แม้แต่ในเรื่องที่ดูเหมือนว่าเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่สำคัญนัก เช่น การซื้อของเล่น ก็ควรได้รับความสนใจ การซื้อของเล่นนั้นทำได้ง่ายเพียงมีเงินก็ซื้อได้แต่สิ่งที่มีคุณค่ามากกว่านั้น คือ การทำชิ้นเอง โดยการใช้วัสดุท้องถิ่นผลิตขึ้นมา การใช้ระบบเครือข่ายในการส่งผ่านสิ่งดี ๆ ในชุมชนซึ่งต่อไปจะมีผลถึงวัฒนธรรมของชาติและการใช้ระบบข้อมูลซึ่งสามารถที่จะจัดสรรให้เกิดขึ้นได้จะช่วยเสริมสร้างให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประสบผลสำเร็จ ที่สำคัญคือ ผลที่จะเกิดขึ้นต่อเด็กที่เราทุกคนต่างมุ่งหวังที่จะให้เด็กไทยเป็นเด็กเก่ง ครูต้องใส่ใจและร่วมอาทร ตลอดจนต้องรู้จักการสะท้อนคุณค่าของความเป็นคนดีแก่เด็กไทย เพราะเด็กวันนี้จะเติบโตในวินวิน ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชนต้องช่วยกันเพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีเด็กและผู้ใหญ่ในอนาคตที่มีความรู้คู่คุณธรรม

ปัจจุบันเป็นยุคของการแข่งขันทุกด้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลด้านความรู้ทางวิชาการแขนงต่าง ๆ ซึ่งมีเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทำให้สังคมโลกไม่หยุดนิ่ง จำเป็นต้องมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมให้ทรัพยากรบุคคลของชาติมีคุณภาพทัดเทียมกับนานาประเทศ ด้วยการจัดการแข่งขันทางวิชาการของนักเรียนในระดับต่าง ๆ และให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และพบว่ากระบวนการเรียนรู้ในช่วงปฐมวัยมีผลในระยะยาวต่อคุณภาพชีวิตของคน การพัฒนาเด็กเล็กที่มีอายุ 0 – 5 ปี ถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเพราะการทำงานของสมองในช่วงนี้จะมีพัฒนาเร็วมาก (ปองสิน วิเศษศิริ, 2550 : 15)การที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 บัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความถูกต้องภายในท้องถิ่นโดยเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาท้องถิ่นเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย เพื่อการส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และลักษณะนิสัยให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย และมีความพร้อมที่จะเข้ารับการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2550 : 25)ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี เป็นอย่างไร
2. เพื่อศึกษาการจัดการต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์รายบุคคลซึ่งประกอบด้วยกลุ่มผู้ข้อมูลประกอบด้วย บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 28 คน ประกอบด้วย ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ จำนวน 2 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำจำนวน 2 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 2 คน กรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ จำนวน 4 คน ตัวแทนผู้ปกครองเด็กเล็ก จำนวน 30 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ จำนวน 1 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ จำนวน 1 คน

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจำนวน 13 ท่าน ประกอบไปด้วย ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ประธานคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน

1.2 เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาจากเอกสาร ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จากสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และจากสถานที่เราขงที่เกี่ยวข้อง อินเทอร์เน็ตและวารสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารงานอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการบริหารทรัพยากร 3) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย 4) ด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็ก 5) ด้านการสร้างเครือข่าย

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตรวจสอบแบบ 3 เสา คือแหล่ง เวลา สถานที่ และบุคคล และการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญ (focus group)จำนวน 13 ท่าน

2. ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจำนวน 375 คน จากจำนวนประชากร 11, 202 คน โดยเทียบค่าในตารางขนาดของกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสร้างแบบสอบถามเพื่อการวิจัยให้ครอบคลุมกับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (IOC)ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

- 2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ
- 2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
- 2.5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบริบทศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเพื่อการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กก่อนจะเข้าสู่ระดับอนุบาล ซึ่งประกอบด้วยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนจำนวน 5 แห่ง คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านฟ้าห่วนตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านหนองห้างตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านคำเตยตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนบ้านใหม่ตงสำโรงตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี 5) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ ตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำมีการบริหารงานภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณตามสัดส่วนของจำนวนเด็ก และการบริหารงานพัฒนาโดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนาคำ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้ง 5 แห่ง มีการประสานงานกับด้านการรับ-ส่งข่าวสารอย่างต่อเนื่อง และมีการเชิญผู้ปกครองเข้าร่วมหารือแนวทางการประเมินและพัฒนาหรือรับฟังปัญหาอย่างสม่ำเสมอ

ปัจจุบันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดพัฒนาตามระเบียบการบริหารจัดการศูนย์เด็กของกรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย โดยเน้นการพัฒนาเรื่องการบริหารงานอย่างเป็นระบบอย่างชัดเจน และการเพิ่มความสามารถของครูผู้สอนให้เกิดความเชี่ยวชาญ ให้บุคลากรมีการอบรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อมีใจรักต่อวิชาชีพ ประกอบกับการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง และควรได้รับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม สะอาด สุขอนามัย พร้อมกับการพัฒนาด้านการจัดอาหารที่เป็นประโยชน์อย่างเพียงพอ ส่วนการรักษาความปลอดภัยของศูนย์เด็กเล็กยังไม่มีความพร้อมเท่าไรนักควรได้รับการปรับปรุงและศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นที่มีการบริหารได้อย่างเป็นระบบ ต่อไป

2. การจัดการต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

การศึกษาต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีจุดเด่นหลายประการจนได้รับรางวัลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระดับชาติปี 2552 และสิ่งที่ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลคือการประกอบอาหาร โดยเตรียมอาหารนำไปประกอบอาหารทำร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครองจนถึงการรับประทานอาหารที่ทำและบางครั้งได้ให้ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นๆ ในชุมชนที่มีความสามารถมาเป็นวิทยากรในส่วนของประกอบอาหารกับเด็ก บางเรื่องทำให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมจากวิทยากรเท่าที่ทราบทางศูนย์ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนในการ

ดำเนินการกิจกรรมต่างๆ อย่างดี นอกจากนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการนำเด็กการศึกษาออกสถานที่และการไปแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และเป็นกิจกรรมที่ทำได้ดี

การวิเคราะห์ภาพรวมความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยการศึกษาต้นแบบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนเทศบาลตำบลเขมราฐและนำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามจำนวน 375 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐานพบว่าเป็นเพศชายจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.27 เพศหญิงจำนวน 254 คน คิดเป็นร้อยละ 67.73 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองหรือผู้มารับบริการ จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 77.33 รองลงมาเป็นคณะกรรมการชุมชน จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 รองลงมาบุคลากรเจ้าหน้าที่ศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนและอาสาสมัครดูแลเด็ก จำนวนเท่ากันคือ 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.33พบว่าด้านที่ประชาชนให้ความสำคัญต่อการพัฒนามากที่สุดคือด้านการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.29$, S.D.=0.73) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 4.18$, S.D. =0.83) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย ($\bar{X} = 3.94$, S.D. =0.82) ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการบริหารทรัพยากร ($\bar{X} = 3.93$, S.D. =0.87) ซึ่งอยู่ในระดับมาก และด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็ก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. =0.94)

3. แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ 5 แนวทางการพัฒนาควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.ด้านการบริหารงานอย่างเป็นระบบศูนย์เด็กเล็กควรมีการบริหารงานอย่างเป็นระบบโดยมีการวางแผนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารศูนย์เด็กเล็กอย่างให้เกิดความเข้าใจให้ดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เรื่องการกำหนดบทบาทของบุคลากรทุกระดับ การจัดทำหลักสูตรการนิเทศ การติดตามร่วมกับชุมชน โดยให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้การประเมินคุณภาพมีความจำเป็นต้องได้รับการประเมินจากชุมชน

2. ด้านการสร้างเครือข่าย ศูนย์เด็กเล็กควรมีควรให้ความสำคัญกับการการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร การปลูกฝังค่านิยมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นสื่อ นำ และการจัดให้ศูนย์เด็กเล็กเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับศูนย์เด็กเล็กอื่น เพื่อรองรับการขยายพื้นที่และรับเด็กเข้ามาเรียนอย่างเสมอภาค

3. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย (สุขอนามัยและโภชนาการ) ศูนย์เด็กเล็กควรมีการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นระเบียบและปลอดภัย สะอาด มีอากาศถ่ายเท พร้อมกับการจัดเตรียมอาหารและผู้ปรุงอาหารมีสุขภาพดีถูกสุขลักษณะ มีห้องน้ำห้องส้วมที่สะอาด ปลอดภัย เพียงพอต่อจำนวนเด็ก และการจัดให้มีอุปกรณ์ วัสดุ สนามเด็กเล่นที่มีความหลากหลายและเพียงพอ เพื่อสร้างความเพลิดเพลินและสุขภาพทางกายและใจที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเข้าสู่ขั้นอนุบาลต่อไป

4. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร ศูนย์เด็กเล็กควรมีให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือได้ผ่านการอบรมหลักสูตรปฐมวัยโดยตรง ในครั้งนี้ครูผู้สอนความเป็นบุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความอ่อนน้อม มีความเมตตาต่อเด็ก มีการตรวจสุขภาพ

ประจำปีทุกคน และมีใจรักในอาชีพครู ในขณะที่วัยก่อนวัยเรียนหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดการทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ทั้งงบประมาณและการจัดหาวัสดุให้เพียงพอและเกิดประโยชน์สูงสุด

5. ด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของอาคารต้องมีความแข็งแรง มีระบบรักษาความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัย และมีการสำรวจค้นหาจุดที่อาจจะก่อให้เกิดอันตราย ทั้งอาคารและสภาพแวดล้อมทั่วไป และความปลอดภัยที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดคือการดูแลเกี่ยวกับการเดินทางรับส่งเด็กเล็ก โดยต้องเตรียมความพร้อมอย่างรัดกุมในการรับส่งทั้งรถที่สมบูรณ์ และการควบคุมรถของครูทุกครั้งที่มีการเดินทาง และการเดินทางเข้าออกของเด็กต้องมีผู้ปกครองมารับทุกครั้งเสมอไป

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนหรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลนาคำผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามทฤษฎีการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

การบริหารงานอย่างเป็นระบบมีความสำคัญโดยมีการวางแผนเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนและเกิดความเข้าใจให้ดำเนินการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เช่น เรื่องการกำหนดบทบาทของบุคลากรทุกระดับ การจัดทำหลักสูตรการนิเทศ การติดตามร่วมกับชุมชน โดยให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้การประเมินคุณภาพมีความจำเป็นต้องได้รับการประเมินจากชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องการแนวคิดของ (ปรัชญา เวสารัชช์, 2545 : 3 - 9) การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่าคนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคงสงบสุขเจริญก้าวหน้า หน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบขั้นตอน กติกาและวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆ สนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วยทั้งนี้ ผลผลิตของการจัดการศึกษาได้แก่ผู้ที่ได้รับการศึกษา ส่วนผลลัพธ์หรือผลสะท้อนสุดท้าย คือ การมีพลเมืองที่มีคุณภาพ และสังคมมีสภาพที่พึงประสงค์

2. ด้านการสร้างเครือข่าย

การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียนควรให้ความสำคัญกับการการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร การปลูกฝังค่านิยมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาในท้องถิ่นเป็นสื่อ นำ และการจัดให้ศูนย์เด็กเล็กเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อเป็นแหล่งศึกษาดูงานสำหรับศูนย์เด็กเล็กอื่น เพื่อรองรับการขยายพื้นที่และรับเด็กเข้ามาเรียนอย่างเสมอภาค ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (นภเนตร ธรรมบวร. 2540 : 137-148) ได้สรุปว่า งานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีขอบข่ายดังนี้ 1) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน 2) การให้บริการแก่ชุมชน 3) การร่วม

กิจกรรมของชุมชน 4) การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน 5) การสร้างเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่นในท้องถิ่น ซึ่ง (นภนทร ธรรมบวร. 2540 : 137-148) กล่าวว่า การสื่อสารกับผู้ปกครองมี 2 รูปแบบ คือ 1) แบบเป็นทางการ ได้แก่ การประชุมผู้ปกครองสมุทรวรงานประจำตัว รายงานความก้าวหน้า จดหมาย เพื่อสรุปพัฒนาการของเด็ก 2) แบบไม่เป็นทางการ ได้แก่ การจัดบอร์ดแสดงผลงานเด็ก ผลงานเด็กที่แจกให้เด็กกลับบ้าน การสนทนาพูดคุยรวมถึงการส่งข้อความต่างๆ ถึงผู้ปกครอง ซึ่งมีข้อเสนอแนะในการสื่อสารดังกล่าวที่ครูควรตระหนัก คือ

1. การพูดคุยกับผู้ปกครอง ควรเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบ่งปันข้อมูลซึ่งกันและกันเกี่ยวกับตัวเด็ก

2. ครูควรมีแบบบันทึกความก้าวหน้าเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของเด็ก เพราะสิ่งเหล่านี้ทำให้การสื่อสารกับผู้ปกครองมีความหมายมากขึ้น

3. ครูควรใช้ภาษาที่เรียบง่าย ชัดเจน รัดกุม ไม่เป็นวิชาการมากเกินไป

4. ควรสรุปและเลือกข้อมูลให้ผู้ปกครองสนใจต้องการซึ่งอาจให้เด็กมีส่วนร่วมด้วย

5. ถ้อยคำการสื่อสารควรชัดเจนตรงไปตรงมา ให้กำลังใจผู้ปกครอง และคำนึงเสมอว่า เด็กทุกคนมีศักยภาพ (Potential) และความต้องการแตกต่างกัน

6. ครูควรเตรียมตัวตอบคำถามและข้อสงสัยของผู้ปกครองไว้ล่วงหน้า

7. ตระหนักถึงคำพูดความคิดเห็นที่อาจส่งผลกระทบต่อครอบครัวและตัวเด็ก

8. กระตุ้นให้ผู้ปกครองนำผลการประเมินไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้เด็กที่บ้าน

3. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย (สุขอนามัยและโภชนาการ)

การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กมีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการจัดการสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย ทั้งนี้รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นระเบียบและปลอดภัย สะอาด มีอากาศถ่ายเท พร้อมกับการจัดเตรียมอาหารและผู้ปรุงอาหารมีสุขภาพดีถูกสุขลักษณะ มีห้องน้ำห้องส้วมที่สะอาด ปลอดภัย เพียงพอต่อจำนวนเด็ก และการจัดให้มีอุปกรณ์ วัสดุ สนามเด็กเล่นที่มีความหลากหลายและเพียงพอ เพื่อสร้างความเพลิดเพลินและสุขภาพทางกายและใจที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งจะเข้าสู่ขั้นอนุบาลต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของจรรยา ชินสี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในปัจจุบันยังพบปัญหาบุคลากรขาดประสบการณ์ ระดับการศึกษาค่อนข้างต่ำ งบประมาณไม่เพียงพอ การเบิกจ่ายงบประมาณไม่คล่องตัว อาคารสถานที่ไม่ได้มาตรฐาน สภาพแวดล้อมภายนอกยังไม่มีความร่มรื่นที่จะตอบสนองต่อการเรียนรู้ของเด็ก สภาพแวดล้อมภายในการจัดมุมประสบการณ์ไม่ครอบคลุมกิจกรรมของเด็กตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด อุปกรณ์และสื่อการเรียนไม่เพียงพอ ไม่มีการกำหนดนโยบายและแผนที่จะพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย ครูผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการ บุคลากรได้รับการพัฒนาโดยการให้ทุนศึกษาต่อแต่ยังไม่ครบทุกคน ไม่มีบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าไปในเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเด็กเล็กมีสุขภาพฟื้นฟู สำหรับแนวทางพัฒนาพบว่า ควรสร้างแรงจูงใจและจัดสวัสดิการแก่บุคลากรให้มากขึ้น ประสานงานร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการจัดจ้างบุคลากรในตำแหน่งนักการศึกษาเพื่อปฏิบัติหน้าที่หมุนเวียนในแต่ละศูนย์ กำหนดเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณในส่วนที่เป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาให้

เป็นแนวเดียวกันปรับปรุงอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้มีมาตรฐานด้านความปลอดภัย ควรให้ความรู้เรื่องการผลิตสื่อ การจัดประสบการณ์ และการประเมินพัฒนาการแก่ครูผู้ดูแลเด็ก พัฒนาบุคลากรให้ทั่วถึงและหลากหลายรูปแบบ ให้ความรู้เรื่องการนิเทศแก่บุคลากรที่รับผิดชอบ และขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขมาให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องการดูแลและป้องกันสภาพฟันผุ

4. ด้านการบริหารจัดการทรัพยากร

การพัฒนาศูนย์เด็กเล็กด้านการบริหารทรัพยากรมีความสำคัญโดยบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือได้ผ่านการอบรมหลักสูตรปฐมวัยโดยตรง ในทั้งนี้ครูสอนความเป็นบุคคลที่มีสุขภาพแข็งแรง มีความอ่อนน้อม มีความเมตตาต่อเด็ก มีการตรวจสอบสุขภาพประจำปีทุกคน และมีใจรักในอาชีพครู ในขณะเดียวกันศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดการทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด ทั้งงบประมาณและการจัดหาวัสดุให้เพียงพอและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (ธนพล ดอนชวนชม. 2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัญหาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีค่าเฉลี่ยสูงสุดและถือว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือปัญหาด้านการจัดประสบการณ์ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับน้อย และปัญหาด้านการบริหารบุคลากร อยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาด้านการพัฒนาผู้เรียนพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ส่วนความต้องการในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ต้องการให้บุคลากรทุกฝ่ายให้ความสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านการบริหารบุคลากร ต้องการให้มีการจัดฝึกอบรมบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด ด้านการจัดประสบการณ์พบว่าต้องการให้มีการอบรมการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และด้านการพัฒนาผู้เรียนพบว่าต้องการรับเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 3 ปีเข้าเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากที่สุด แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาคือในช่วงที่มีการจัดทำงบประมาณ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ดูแลเด็ก ควรมีการจัดทำโครงการเสนอของบประมาณ ในช่วงที่องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขกมีการจัดทำแผนพัฒนาสามปี หรือจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณประจำปี การดำเนินกิจกรรมหรือการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลกองแขกควรมีการแจ้งให้ฝ่ายต่างๆ รวมถึงประชาชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือกิจกรรมนั้นๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ด้านการบริหารบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาจัดให้มีการสำรวจความต้องการของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อนำความต้องการมากำหนดในการวางแผน กำหนดปริมาณงานให้เหมาะสมกับอัตรากำลังที่มีอยู่ ด้านการจัดประสบการณ์ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยผ่านกระบวนการต่างๆ เช่น การฝึกอบรมเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ารับการอบรมการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้มีความรู้ความสามารถเรื่องการใช้หลักสูตร ด้านการพัฒนาผู้เรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีแนวทางการพัฒนาดังนี้ จัดให้มีการประชุมทุกครั้ง เพื่อวางแผนการรับนักเรียนเข้าเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยมีการส่วนร่วมการวางแผนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

สนับสนุนและส่งเสริม การรับเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 3 ปี เนื่องจากแต่ละศูนย์ มีจำนวนเด็กอายุระหว่าง 3 -5 ปี มีจำนวนลดลง แต่เด็กที่ต่ำกว่า 3 ปี มีจำนวนมากขึ้น และเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

5. ด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็ก

แนวทางการพัฒนาด้านมาตรการความปลอดภัยของศูนย์เด็ก เนื่องจากศูนย์เด็กเป็นสถานที่ดูแลเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเด็กเหล่านั้นยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ ความปลอดภัยของอาคารต้องมีความแข็งแรง มีระบบรักษาความปลอดภัยหรือระบบเตือนภัย และมีการสำรวจค้นหาจุดที่อาจจะก่อให้เกิดอันตราย ทั้งอาคารและสภาพแวดล้อมทั่วไป และความปลอดภัยที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดคือการดูแลเกี่ยวกับการเดินทางรับส่งเด็กเล็ก โดยต้องเตรียมความพร้อมอย่างรัดกุมในการรับส่งทั้งรถที่สมบูรณ์และการควบคุมรถของครูทุกครั้งที่มีการเดินทาง และการเดินทางเข้าออกของเด็กต้องมีผู้ปกครองมารับทุกครั้งเสมอไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ (ทัศนีย์ นาคุณทรง. 2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่และความปลอดภัย ด้านสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ ด้านการประเมินพัฒนาการเด็ก ด้านการนิเทศภายใน ด้านการอบรมทางวิชาการ และด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ที่ยังต้องให้การพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ในการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคามของผู้ดูแลเด็กที่มีวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งจากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยเป็น 2 ประเด็นคือ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน และสามารถนำแนวทางการพัฒนาการพัฒนามาจากการวิจัยครั้งนี้ ไปเป็นนโยบายในการประเมินศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่นได้

1.2 ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียนตำบลนาคำ อำเภอสรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานีได้อย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยครั้งนี้ควรได้รับการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนและให้เกิดการพัฒนาสูงสุด ควรมีการวิจัยเพิ่มเติม เรื่อง แนวทางการพัฒนาบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน เพื่อทราบแนวทางและวิธีการพัฒนาต่อไป

2.2 จากผลการวิจัย พบว่าควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเรื่อง แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยต่อสุขภาพของเด็กเล็กก่อนวัยเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2547). **มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (มาตรฐานขั้นพื้นฐาน)** ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- จรรยา ชินสี. (2552). **แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทัศนีย์ นาคุณทรง. (2550). **ความคิดเห็นของผู้ดูแลเด็กที่มีต่อปัญหาการจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดมหาสารคาม**. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ธนพล ดอนชวนชม. (2552). **แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลกองแขก อำเภอแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2540). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย** . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปองสิน วิเศษสิริ. (2550). **การกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศไทยสหรัฐอเมริกา**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2545). **หลักการจัดการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สาโรช คัชมาตย์. (2547). **คู่มือมือพัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ.